

SLOVO NA ÚVOD

Všetkým milovníkom prekladu a tlmočenia predkladáme už jedenáste číslo zborníka *Prekladateľské listy*, ktoré sa tvorcom Mariánovi Kabátovi a Lucii Špačkovej (Podluckej) podarilo aj napriek pretrvávajúcim obmedzeniam zostaviť. Študentom, absolventom aj doktorandom tak vytvorili priestor na publikovanie svojich podnetných štúdií a výskumov a nám čitateľom dali možnosť inšpirovať sa a obohatiť sa nimi.

Zostavovatelia do jedenásteho čísla zaradili sedem príspevkov, z ktorých väčšina sa venuje novým či málo prebádaným zákutiam prekladu a tlmočenia. Dve práce sa zaoberajú stále populárnejším audiovizuálnym prekladom. Valentína Gardošíková sa zamerá na hĺbkovú analýzu prekladu vybraných piesní z animovaného muzikálu *Ladové kráľovstvo 2*, pričom na základe teórie „princípu päťboja“ Petera Lowa preklad posudzuje z hudobného hľadiska. Júlia Mackovová si posvieti na proces dabingového prekladu animovaných kinofilmov z kvalitatívneho a kvantitatívneho hľadiska a pomocou audiovizuálneho diela *Paddington* z pera prekladateľky Mirky Brezovskej prehľadne popisuje rozdiely medzi televíznym dabingom a kinodabingom.

Tri príspevky sa venujú umeleckému prekladu. Veronika Goldiňáková skúma preklad reálií v románe Guzel' Jachinovej *Zulejka otvára oči*. Keďže ich autorom je vynikajúci prekladateľ Ján Štrasser, ktorý zaň navyše získal Cenu Jána Hollého, čitateľ sa môže jeho riešeniami náročného prenosu bezekvivaletnej lexiky najmä pokochať a inšpirovať.

Anna Kompasová sa zameria na preklad irónie na pozadí kritickej analýzy diela Jane Austenovej *Emma* a jeho dvoch slovenských prekladov s cieľom formulovať konkrétne prekladateľské postupy, ktoré môžu prekladatelia pri dielach s ironickými prvkami zohľadniť.

Róbert Špánik si za tému príspevku zvolil analýzu prekladu vulgárnych výrazov v šiestich slovenských knihách pre dospelých a mládež z rôznych období. Hlavným cieľom práce je preskúmať percentuálny podiel preložených, resp. nepreložených vulgarizmov z anglických diel do slovenských prekladov a vyhodnotiť zmenu expresivity prekladu v porovnaní s anglickým originálom, ako aj prostredníctvom dotazníkov zmapovať názory čitateľov na vulgarizmy v beletrii a prístup prekladateľov a redaktorov k práci s nimi.

Z príspevku Eriky Skálovej, ktorý sa zaoberá vplyvom pandémie covid-19 na didaktiku konzekutívneho tlmočenia, vidieť, že mladí translatológovia neváhajú

siahat po najaktuálnejších témach a ich výskumy mapujú súčasnú spoločenskú situáciu. Autorka porovnáva prezenčnú a dištančnú výučbu a skúma reakcie študentov i vyučujúcich na nové podmienky.

Šimon Kotvas sa v príspevku pokúša formulovať dvojakú kritiku prekladu vybraného umeleckého diela: prvá je určená odborníkom a druhá laikom, teda čitateľom bez translatologického vzdelania. V práci sumarizuje rozdiely medzi nimi, ich výhody a nevýhody a tiež rozoberá časové a priestorové obmedzenia.

Už tradične v zborníku uverejňujeme aj dva rozhovory, tentoraz zo šiestej a siedmej Prekladopédie každoročne organizovanej Mariánom Kabátom. V prvom zanietená prekladateľka, tlmočnica, lokalizátorka a hráčka videohier Mária Koscelníková čitateľom približuje prácu lokalizátora, popisuje rozdiely medzi lokalizáciou a prekladom a v závere ponúka odporúčania študentom, ktorí by sa tomuto typu prekladu chceli venovať.

V druhom rozhovore editori vyspovedali projektového manažéra Richarda Vargu, ktorý vedie tímy prekladateľov a prekladové projekty zamerané na preklad tituliek k audiovizuálnym dielam pre strednú a východnú Európu. Čitateľ získa z odpovedí prehľad o špecifikách a náplni práce projektového manažéra či o potrebných kompetenciách na jej vykonávanie.

Ako sme už v minulom čísle spomínali, zrušenie povinných dvojpercentných príspevkov spôsobilo, že Literárny fond nemôže autorov, tvorcov a prekladateľov podporovať tak ako doteraz. Keďže čerpá len z rezerv, ktoré sa pomaly, ale isto míňajú, musela rada fondu v roku 2022 pristúpiť k zrušeniu všetkých súťaží, teda pôvodne aj k zrušeniu Prekladateľskej univerziády. Vedenie Literárneho fondu a členovia viacerých výborov sa však neskôr zhodli, že začínajúcich prekladateľov nevyhnutne treba podporiť, a tak členovia výborov momentálne pracujú bez nároku na honorár, aby sa súťaž mohla ďalej organizovať. Veríme, že sa situácia v Literárnom fonde postupne zlepší, aby mohlo dostať podporu čo najviac prekladateľov a iných tvorcov a čitatelia Prekladateľských listov sa mohli každoročne potešiť z kvalitných prác a prekladov.

V 26. ročníku Prekladateľskej univerziády prišla v sekcii teória a kritika prekladu do súbehu jedna práca, ktorú porota ocenila premiou. V sekcii umeleckého prekladu však prišlo do súbehu až 39 súťažných prác, teda až o 12 viac než v minulom roku. Z počtu prihlásených vidieť, že študenti majú o túto súťaž veľký záujem, keďže im slúži ako odrazový mostík k prvým „skutočným“ prekladom. Väčšina prác, až 22, bola z anglického jazyka, šesť prác bolo z ruského jazyka, po dve z talianskeho, francúzskeho a španielskeho jazyka a po jednej z maďarského, bulharského, poľského, slovinského a fínskeho jazyka. Univerzity boli z hľadiska počtu prihlásených zastúpené takto: dvadsať prekladov sa prihlásilo z Univerzity Komenského, dvanásť z Univerzity Mateja Bela a sedem z Univerzity Konštantína

Filozofa. Literárny fond ocenil tri preklady a Slovenská spoločnosť prekladateľov umeleckej literatúry jeden preklad, ktoré v zborníku uverejňujeme.

Do sekcie odborného prekladu prišlo v roku 2021 osem súťažných prác, teda oproti minulému roku o päť menej. Po tri preklady boli z anglického a ruského jazyka a dva boli z nemeckého jazyka. Tri práce pochádzali z Univerzity Konštantína Filozofa, po dve práce boli z Univerzity Komenského a z Univerzity Mateja Bela a jedna práca prišla z Prešovskej univerzity. V zborníku uverejňujeme tri ocenené preklady.

V závere by som rada vyjadrila svoju radosť z toho, že editori spojili svoje sily, aby vzniklo ďalšie číslo *Prekladateľských listov*, a najmä z toho, že na Slovensku máme mladých kolegov, ktorých spája láska k prekladu a tlmočeniu a aj napriek nepriaznivej spoločenskej a politickej situácii a sťaženým študijným podmienkam stále dychtivo bažia po nových vedomostiach, výskumoch a prekladoch. Vezmime si z nich príklad a skúsme v súčasnej roztrieštenej spoločnosti viac hľadať to, čo nás spája, a menej hľadať na to, čo nás rozdeľuje.

Lucia Paulínyová